

Donderdag 1 februari 1917 – ochtendeditie

Geen berichten over België.

Donderdag 1 februari 1917 – avondeditie

De deportaties in België.

Havre, 1 februari. De volgende bijzonderheden zijn bekend geworden omtrent de dramatische incidenten, waar de deportaties in de landelijke gemeenten bij Antwerpen aanleiding toe gegeven hebben. Daar als elders waren de meeste mannen, die gedeporteerd zouden worden, landbouwers of arbeiders, die geregeld hun brood verdienden. Een groot aantal van deze ongelukkigen, verschrikt door het denkbeeld der slavernij, waar zij aan onderworpen zouden worden, namen de vlucht en verborgen zich in een bos. De Duitsers organiseerden drijfjachten, zonder succes echter. Daarop heeft de Duitse overheid draconische maatregelen getroffen. Woensdag 10 januari hebben de Duitsers 's morgens om vier uur een inval gedaan te Nijlen; ze namen er de burgemeester gevangen, die, ondanks zijn 70 jaar, naar de gevangenis te Mechelen gebracht werd. Te Kessel hadden zich 70 jongelieden onttrokken aan de oproep, maar de Duitse patrouilles hadden er ondanks hun drijfjachten maar drie of vier te pakken kunnen krijgen. Daarom nam men daar de burgemeester, een grijsaard van 69 jaar, een gemeenteraadslid en een andere notabele gevangen. Zij werden naar Mechelen gebracht. Te Berlaar, Putte, Halle, Heist op de Berg dezelfde tonelen van nachtelijke oplichting van notabelen. Deze gijzelaars werden naar Mechelen gevoerd en opgesloten. De Duitsers hebben verklaard hen te willen vasthouden tot de vluchtelingen zich aangemeld hebben. Deze volstrekt onwettige maatregel heeft geen uitwerking gehad. De

Duitsers verzwaren nu hun aanvankelijk getroffen maatregelen. Ze hebben troepen naar Berlaar gezonden en hen als straf bij de rijksten van de plaats ingekwartierd. Bovendien hebben zij in de gehele streek aan de bewoners verboden om na drie uur 's middags hun huis te verlaten.

Natuurlijk vloeit er een aanzienlijke belemmering van de veldarbeid en van het gehele maatschappelijke leven uit deze maatregelen voort. Niettegenstaande deze arbitraire hardheid, volharden de vluchtelingen er in, niet te willen terugkeren. Ze blijven zelfs in dit barre jaargetijde liever in de bossen, dan dat zij voor het belang van de vijand zouden gaan werken.

De eerlijkheid van België.

Men schrijft ons:

Om toch maar de thesis "België aan Engeland verkocht" ingang te doen vinden, heeft Duitsland een nieuw argument gevonden, dat Georg Bernhard ontwikkelt in nr. 12 van 8 januari 1917 van de Vossische Zeitung, onder de titel: Een lening op de oorlog.

De argumentering is de volgende. In februari 1914 heeft de Belgische regering te Londen, door de tussenkomst van de Bank Baring, een lening uitgegeven van 12 miljoen pond. Naar het oordeel van de Vossische Zeitung gold het hier niets minder dan een operatie, gedaan in het vooruitzicht van de oorlog; dit zou destijds de Temps erkend hebben. Daaruit wordt dan het besluit getrokken dat er een stille overeenkomst was tussen België, Engeland en Frankrijk.

De lening waarover het gaat was echter niet voor militaire doeleinden bestemd, maar voor het uitbetalen van de in omloop zijnde schatkistbons, dus voor uitgaven, die reeds gedaan werden: dit wordt uitvoerig medegedeeld in het koninklijk besluit van 2 februari

1914, waardoor de lening werd toegestaan. Al wie enigszins op de hoogte is van deze kwesties weet dat België, evenals de meeste landen, gedurende een lang tijdperk voor de oorlog moeilijkheden had om een geconsolideerde schuld uit te geven; dit had als oorzaak de spanning op de geldmarkt, die weezin toonde voor de staatsfondsen en zich geheel keerde naar de industriële waarden. De ministeries van financiën van alle staten hebben de weerslag van deze crisis der openbare fondsen gevoeld. Het Belgisch ministerie van geldwezen werd er meer in het bijzonder door getroffen; niet omdat het geld nodig had om zich door moeilijke omstandigheden heen te helpen, zoals Bernhard wel laat vermoeden – sedert meer dan een kwart eeuw was het Belgisch budget het enige in Europa dat overschot van ontvangsten had. Maar België baatte een ruim industrieel veld uit: spoorwegen, posten, telefoon enz., waarvan de uitbreiding elk jaar grote uitgaven van kapitaal vereiste. Daarom moest de Belgische schatkist haar toevlucht nemen tot de lening, lening, die gewettigd was, omdat ze productief was. Een lening op korte termijn moest aan de toestand verhelpen, in afwachting dat hij zou geconsolideerd worden.

Het is echter waar, dat in 1913, tengevolge van de reorganisatie van het leger, het Belgische gouvernement van de kamers de goedkeuring had ontvangen over een programma van buitengewone uitgaven, die beliepen tot 196 miljoen. Deze som moest verschoten worden door de lening op vijf jaar, om afbetaald te worden op het buitengewoon budget van vijftientig jaar, met jaarlijkse annuïteiten. Door deze annuïteiten op de begroting te schrijven, kon men de lening voor vijftientig jaar te Londen aangaan. Doch de uitgaven voor het leger – die volstrekt niet geheim waren en waarover men uitvoerig in het openbaar had beraadslaagd – hadden niets gemeen met wat de Vossische Zeitung beweert en hadden nog minder het bijzonder karakter van vijandelijkheid tegenover

Duitsland meer dan tegenover Frankrijk: ze sproten voort uit de noodzakelijke ontwikkeling van het stelsel der verdediging van de neutraliteit en de onafhankelijkheid van het land. Aan de andere kant was de lening, die men te Londen aanging, volstrekt niet bestemd voor deze legeruitgaven, waarmee toen slechts een aanvang was gemaakt. De lening diende tot een gedeeltelijke consolidering van de vlottende schuld en moest het ministerie van financiën, dat door de stand van de geldmarkt, waarvan boven sprake was, gehinderd werd, meer gemak van beweging geven. Met een woord: de goedgekeurde annuïteit voor de militaire uitgaven was slechts de gelegenheid, niet de oorzaak van deze lening. Men heeft dit zelfs, in de Belgische kamer, de regering tot een verwijt gemaakt en wij herinneren ons nog, dat de heer Franck bij de bespreking heeft gezegd: "De 300 miljoen, die zouden moeten dienen voor de uitgaven van militaire aard, zijn tot de laatste centiem uitsluitend aangewend geworden om de betalingen te regelen van de schatkistbons ..."

Wij zijn overtuigd, dat, wanneer Bernhard, die de Temps van februari 1914 citeert, maar even hoger wil opklimmen, wel een en ander zal te lezen krijgen over de onderhandelingen, die het Belgisch gouvernement aangeknoopt heeft om zulk een consolidatielening te plaatsen in Frankrijk. Deze onderhandelingen geraakten op het dode punt, omdat de regering der republiek toen alle vreemde emissies wilde uitstellen. Dit zal wel voldoende zijn, menen wij, om aan te tonen hoe onhoudbaar het verzinsel is van de Duitsers, die beweren dat de Belgische lening te Londen voor doel had versterkingen op te richten ter bescherming van de noordergrens van Frankrijk.

Hierbij kan nog iets in herinnering worden gebracht. Toen de Belgische minister van financiën, kort nadien, een andere operatie aanging met een Belgische groep, onthielden de bijhuizen van de grote Franse kredietbanken zich om mee te werken in de lening, ondanks het verzoek van hun Belgische collega's om dezelfde

redenen als hierboven aangegeven werden, doch het verzoek om aan de lening deel te nemen kreeg een gunstig gehoor bij ... de Duitse banken.

Er is iets dat Bernhard zeer getroffen heeft en hem zonderling voorkomt. Bij mensenheugenis, schrijft hij, werd nooit uitsluitend in Engeland een Belgische lening geplaatst. Dit is geenszins zonderling. Sedert lang had de Belgische staat er van afgezien openbare emissies te doen. De schatkist liet de fondsen op de beurs komen naarmate de noodwendigheden, of plaatste ze vast. Men moet opklimmen tot de jaren 1880 om iets te vernemen over een lening bij openbare inschrijving. En enkele jaren vroeger, in 1873, plaatste het Belgische gouvernement een lening te Londen van 3 procent in ponden, waarvan de fondsen nog steeds in omloop zijn.

Ook deze aanval op de eerlijkheid van het rampspoedige België zal ijdel blijken.

Uit Luikerland.

Luik, 27 januari.

“Tussen twaalf en één is alle kwaad te been.”

Het is zelfs niet meer zeer juist, het is verouderd of het heeft zijn gebied uitgebreid, wat men zegde over het kwaad te been tussen twaalf en één. Moest men mij van grootspraak verdenken, dan zou ik u, wist ge ze maar allemaal liggen, onze stadjes en dorpen, de kleinste gehuchten bij naam noemen, waar werd gestolen, zelf bij klaarlichte dag. Het wil niet uit mijn hoofd, dat een zeer bemiddeld ambtenaar uit een van onze grootste Luikerlandse steden, dagen na elkaar aardappelen heeft weggenomen die in de kelders van zijn gezagsgebied geborgen waren, om later te worden uitgedeeld door de Voedingsvoorziening. Als een bliksem vloog de schuld van die man

door de streek. Daar nu echter de heeromes van hogerhand hebben bevonden, dat er geen schuld is aan deze man, terwijl nochtans de hele stad door die bevinding werd verbolgen, kan ik niets over zijn dieverijen zeggen. Wel dit dat hij niet alleen staat. Ik vraag me af of er nog wel één, - enkel één van onze voedingsinstellingen is, waar de opoffering, de toewijding, de ijver en de zorgzaamheid van allen niet eens werd verschalkt of bespat door de schraapzucht van voornamen onder hen.

Daar echter op die vraag noch van mij noch van iemand anders een afdoende openbaar antwoord zal worden gegeven, zullen we maar vallen op de dieven van de nacht.

Niet dat ik ze u kan tonen, om u met hun voornaamheid kennis te laten maken, zoals zij het verdienen, niet dat ik u hun naam, hun woonplaats kan mededelen ... Niemand kent ze. De politie van de bezetting, en de onze daarbij, waakt en zorgt zo best als dit maar in vredestand zou kunnen gebeuren. Te betrappen echter, bij de nek te pakken, zoals men hier schilderachtig pleegt te zeggen, zijn ze niet. Van hun spoor blijkt zelfs geen zier.

Ze kennen hun stieltje zo fijn, dat ze ons enkel het meest tragische overlaten, alsof ze onder ons werden verwekt en afgezonden naar de hel, om onze toestand nog treuriger te maken. De plaats, waar wij gezaaid hebben zonder ze hun aan te wijzen, maaien zij kaal en laten ons 's morgens daarop de ijlheid over, waar zoveel van ons hoogst nodige is verdwenen.

Want wat in vredestand geen diefstal is, enkel een boze grap zou geweest zijn, wordt een zwaar verlies. Wat voor de oorlog zou de schouders hebben doen ophalen, met een woord van verontschuldiging: "Och! Het zijn grappenmakers, ze zullen eens

lekker hebben willen smullen”, dit wordt nu een misdaad, die angstig maakt de hele gemeente, waar ze maar eenmaal bedreven werd.

Steelt men dan zo veel en zo vaak? Vergeleken met de uitgestrektheid van Luikerland, in het geheel niet, doch wat indruk maakt is het roven van alles wat thans onmisbaar is, omdat er niets meer bestaat in geheel Europa en nog veel verder, dat gemist kan worden. Ook omdat men vreest, ja, bijna zeker is, dat, indien de oorlog moet worden uitgevochten, langzaam aan het beperkt nodige, zoals van het begin der rampzalige dagen af, nog onverhinderd voort zal gaan minderen. Eindelijk nog, omdat iedereen weet, dat niemand van honger kan omkomen tot op deze en nog lange volgende dagen en de dieven dus het nodige bij anderen nemen, om overvloed te hebben.

Ze vallen, neem me niet kwalijk zo ik het zeg, op alles. Eieren, melk, boter, spek, aardappelen, fruit, kleren vallen in hun klauwen. Ze stelen de geslachte varkens uit de pekel, halen de stukken vlees uit de kast, maken de geldladen leeg. Ze slaan de hand aan kippen en konijnen. Tien plaatsen kan ik noemen, waar de vette varkens uit de stal werden gehaald. Verscheidene, waar vee werd geroofd. Het is bijna niet te geloven, doch ik moet u zeggen, dat bij een boer, zowat afgelegen gehuisvest, vijf jonge zwijnen op één nacht werden gestolen, in de naaste nabijheid geslacht, vermits men 's morgens de vijf achtergelaten koppes van de beestjes terugvond. Een boer, van wie men een stuk vee had gestolen, vond het geslacht terug bij de dorpsbeenhouwer, die het te goeder trouw aan de dief had afgekocht.

In volle centrum van een van onze voornaamste steden, roofde men in een magazijn voor tenminste tweeduizend frank wol en kleren. De dieven, ten getale van achttien, werden op de vlucht gedreven, doch namen, als wezenlijke meesters in hun vak, de buit mee.

Dat men ook onze kerken toeplichtig maakt, door er de inhoud van de offerblokken te roven, is geen nieuws. De kerk, steeds rijkelijk van alle waarden voorzien, is altijd het mikpunt geweest van vakkundige rovers. "Men moet gaan, waar is" zegt een Limburgs spreekwoord.

Een treffend geval, ditmaal met een mooie kant, moet ik toch nog verhalen. Een dikke vriend van mij heeft een bloeiende stroopstokerij. Zijn stroop is fijn. Hij zelf, zo goed als brood. Voor kort werd 's nachts zijn fabriek, gelegen in de kalmte van Haspengouws velden, ineens bestormd door lui, die erg deden, zodat men in de duisternis begreep, dat ze flink waren voorzien van dievengerief en op hoop van zegen zich hadden ingespannen. De nachtarbeiders duwden echter spoedig de elektrische lichten aan en rukten naar voren met alles wat hen onder de handen kon vallen. Verscheidene tonnen stroop waren reeds in de macht van de dieven, toen deze plotseling in het licht kwamen te staan. Nu wat? ... Al de dieven waren de werklieden van de dag.

De mooie kant nu? Zo spoedig hun meester vernam, dat ze zich met champagne in een drankhuis uit de buurt hadden voorbereid, schonk hij hun grootmoedig vergiffenis. Daarom juist mag ik de plaats niet noemen, waar deze mooie daad werd bedreven.

Onder ons gezegd en elders gezwegen: Zou men weldra niet gaan menen dat de ganse wereld één bende dieven wil worden of reeds is geworden?

Men kan zich niettemin afvragen, waarom men thans steelt, zo men mag aannemen, dat meer dan vroeger wordt weggeroofd. Ik vind de oorzaak in het leeglopen van een aantal mensen hier. Het kwaad speelt te lang onverstoord door hun kop. Ook de verzuchting naar de welstand van vroeger jaagt de wolf uit het bos. Daar nu ook alles zo geweldig duur is, kan men zich voorstellen dat een gestolen zwijn nog

wel wat aan geld kan opbrengen, buiten het aandaal in voedsel dat het bezorgt. Anderzijds zijn veel mensen, in deze ellende niet meer bevreesd voor de gevangenis. “Het is daar zo goed als elders”, zeggen ze.

Iets verheugt me. Men hoort niet van moorderijen. Komen de lange dagen nu spoedig en komt er daarbij toenemende arbeid, dan zal alles wel weer geregelder gaan.

Uit de Vlaamse Beweging.

Onze medewerker schrijft:

Wij leven snel in oorlogstijd. En met horten en stoten. De gebeurtenissen stuwden elkaar voort en niet zo gauw begint het er naar uit te zien of hun opeenvolging de regelmatige, oordeelkundige ontwikkeling aanneemt van een overwogen plan, of daar valt iets voor dat alles weer aan het schommelen brengt en wanordelijk door elkaar jaagt.

Als objectieve kroniekschrijver was ik bezig hier de wederwaardigheden aan te tekenen, die de Vlaamse Beweging gedurende deze oorlog doormaakt. Tamelijk uitvoerig had ik de kwestie behandeld van het vervlaamsen van de hogeschool te Gent. Ik had medegedeeld wat er gezegd en te zeggen was omtrent deze maatregel, door de Duitsers genomen met de instemming en medewerking van een honderdtal gestudeerde en ettelijke honderden andere Vlamingen. Nu had ik gemeend een ogenblik te moeten wachten. De strijd rondom die belangrijke kwestie was aan het luwen gegaan. De hogeschool was vervlaamst en men moest nu maar even afwachten wat de proefneming zou opleveren. Voor het overige was de krant er steeds bij om alles wat verricht wordt te memoreren. Over het stille begin van bestuurlijke scheiding in het

departement van onderwijs valt niet veel te zeggen, vooraleer wij daarvan gevolgen waarnemen. En verder is de stand van de oorlog er nog niet naar om te onderzoeken hoe de Vlaamse Beweging er werkelijk voor zal komen te staan, wanneer de vredesidee inderdaad een belichaming zal krijgen. Intussen lijkt het gekibbel tussen passieven en actieven ons te onbelangrijk, en bovendien mag gekibbel tussen warmbloedige Belgen niet van verkwikkelijke aard worden geheten.

Wij bleven dus maar de gang van zaken aankijken, wel op een afstand maar toch met gespannen belangstelling, en wachtten hoe de tijd de aangevangen werking tot verdere ontwikkeling zou brengen.

Toen ving de deportatie van Belgen naar Duitsland en naar de achterhoede van het Duitse front aan, en dit scheen alle berekeningen weer ondersteboven te zullen werpen. Het was niet moeilijk om te gissen dat deze maatregel van de bezettende macht zeer hinderlijk zou werken op het streven van de actieve flaminganten, en evenmin is het bezwaarlijk zich in te denken in de pijnlijke gemoedstoestand van die Vlamingen, die dubbel moeten lijden, omdat hun volk in slavernij weggevoerd wordt en omdat een deel van de haat tegen de dwingeland ook neerkomt op hen, die met de bezettende macht meewerken tot het verwezenlijken van hun eisen.

Ik heb gepoogd betrouwbare gegevens in te winnen om te achterhalen hoe, ten gevolge van de wegvoeringen, hun verhouding zou zijn tegenover het volk. Het gaat niet makkelijk: het is zo buitengewoon lastig om door briefwisseling met zekerheid iets te weten te komen over wat in het besloten Belgische gebied omgaat, en begrijpelijkerwijze is er weinig te halen uit de Vlaamse bladen, die onder Duitse censuur verschijnen. Toch kunnen wij ons voorstellen hoezeer de actieven door de gebeurtenissen in de knel gebracht

worden. Is het niet tragisch dat op het ogenblik, waarop Vlamingen het openen van de vervlaamste hogeschool te Gent toejuichen als het aansteken van een brandpunt van Vlaamse beschaving, in datzelfde Gent door dezelfde overheid, die de Vlaamse hogeschool schonk, de Vlaamse arbeiders en burgers opgezocht en als werkslaven weggevoerd worden om te arbeiden ten voordele van de landsvijand? Bij de plechtigheid bij de opening van de Gentse hogeschool werd als een zegezing de Vlaamse Leeuw gezongen, dezelfde Vlaamse Leeuw, die ook klonk uit de mond van de strijdende soldaten, hij galmde als een nationale protestzang van verbeterde woede uit de treinen, waarmee de mannen tegen hun wil, ver van moeders, bruiden, vrouwen en kinderen, weggevoerd werden.

Het Vlaamse volk wordt verkracht ... Wat een uitstekende gelegenheid, wat een dwingende reden voor hen, die zich aangesteld hebben als leiders van dat volk, om nu hun stem te verheffen ter verdediging van de vrijheid en de belangen der Vlamingen! Wij hoorden echter niets van de Vlaamse leiders, die zich de actieven heten. Wat zou hun protest helpen? ... Zoveel als protesten kunnen helpen, en de Vlaamsgezinden, die er steeds zo kwistig mee waren, kunnen daarop niet misprijzend neerzien. Maar zij konden niet protesteren! Ze zouden er zelf hun vrijheid bij ingeschoten hebben; de bezettende macht heeft een ijzeren hand ... Zij moesten niet elk afzonderlijk protesteren, gezamenlijk konden zij hun stem laten klinken, in naam van hun vele kringen en benden, zodat ze weergalmde tot ver over de grenzen. Anderen deden het wel: de geestelijke en burgerlijke autoriteiten, de geleerden, de magistraten, de advocaten, allerlei groeperingen, syndicaten van nijveraars, beroepsverenigingen van arbeiders. Van al wat zich zuiver Vlaams noemt vinden wij onder de vele namen van personen en verenigingen, die de waardige, maar kranige protesten naar de bezettende macht stuurden, alleen die van de Koninklijke Vlaamse

Academie. Het is heus niet veel, en het pleit niet ten gunste van het politiek doorzicht der Vlaamsgezinden.

Men begrijpt intussen hoe schrijnend de wonde is, die de Duitsers sloegen in elk huisgezin, waaruit iemand werd weggerukt, en hoe de angst gebracht is over elke familie, waaruit iemand kan weggevoerd worden. Men begrijpt hoe vinnig de haat is tegen de vijand en hoe in die haat ook omvat wordt alles wat maar met de vijand samenwerkt of zelfs maar met hem in aanraking komt. Het zou ons niet verwonderen als de actieven daarvan de vloek bleven dragen. Een gering incident heeft in deze wel een verder dragende betekenis. Uit een brief, door twee leiders der activistische beweging, de Antwerpse afgevaardigden A. Heyndrickx en L. Augusteys openbaar gemaakt in Het Vlaamsche Nieuws van 22 december 1916, blijkt dat deze afgevaardigden door hun collega's van Antwerpen, waaronder de Vlaamsgezinde Louis Franck, ondertekenaar van het wetsontwerp ter vervlaamsing van de Gentse hogeschool, niet aangezocht werden om de gezamenlijke protestbrief van de Antwerpse afgevaardigden mee te ondertekenen. Men heeft ze kortweg genegeerd.

Het moet echter gezegd worden dat na enige verbouwereerdheid over de drastische maatregel der Duitsers en bij de meer dan ongelukkige wijze, waarop de actieven daardoor in het gedrang kwamen, de mannen van "De Toorts" niet met de mond gesloten zijn gebleven. Zij hebben een korte nota aan deze kwestie gewijd in het nummer van 2 december II. Daarin wordt vooral gewezen op het nadeel dat die handelswijze van Duitsland zal berokkenen aan de Vlaamse Beweging en het zal wel het dichterhart van de Clercq zijn dat in die nota een zin deed voorkomen, waarin de zaak bij haar naam genoemd wordt: "Het wegvoeren van een deel van onze bevolking, zelfs al had het een schijn van wettelijkheid, achten wij, uit een standpunt van echte menselijkheid beschouwd, onrechtvaardig en

wreed. Nog erger wordt het, wanneer men bedenkt dat onze mensen gebruikt worden in vijandelijke dienst.”

Ook de heer Leo Picard, die zeker wel de meest vooruitstrevende activist is, liet zich niet onbetuigd. Zijn woord echter was koel van nuchtere politieke berekening. Hij sprak in zijn “Vlaamsche Gedachte” (nummer van 9 december II.) ook over de deportatie en aarzelde geenszins te getuigen dat hij diepe smart voelde om het niets ontziende geweld, dat aan zijn volk gepleegd wordt. Doch hij weigert beslist daarom haat tegen Duitsland te voeden, want die haat zou ten gunste komen van een versterkt België, wat hij uit den boze acht. De oorlog noemt hij terecht een breed om zich heen grijpend, bijna alles omvattend bedrijf, toch beschouwt hij de vrede, waarmee de oorlog moet eindigen nog als veel belangrijker en daarom raadt hij de flaminganten aan vooral aan de vrede te denken, en spreekt hij verder over de voor Vlaanderen gewenste vrede.

Meer hebben zich de “actieve” Vlamingen niet geuit over de deportatie.

De Belgische propagandacommissie, die het initiatief genomen heeft tot de herdenkingsplechtigheid van de slag aan de IJzer, op 29 oktober jl. te Havre, heeft, naar wij in De (Belgische) Legerbode lezen, van die vaderlandslievende betoging een verslag in boekvorm uitgegeven. De Belgische minister van justitie, Carton de Wiart, heeft er een voorrede voor geschreven, die wij in De Legerbode aantreffen. Wij ontlenen er het volgende aan:

... onverhoeds, als een indringer, zou de oorlog komen en met zijn bloedeigen vinger, in de kalender van ons nationaal leven, andere onuitwisbare datums neerschrijven.

En allereerst de datum van 4 augustus. Die dag van het gruweljaar 1914, ongeveer te 10 uur 's morgens, werd, door de schending van ons grondgebied, de meest in het oog springende en ongetwijfeld de hatelijkste misdaad van de hedendaagse tijden volvoerd. Het snode bedrijf had maar één weerslag, namelijk de plotselinge verontwaardiging der gekwetste nationale ziel; en de Belgische eenheid werd toen voorgoed met bloed en tranen bezegeld.

Mijn wens is, dat na de oorlog, elk jaar op 4 augustus om 10 uur in de voormiddag, alle geestelijk en lichamelijk werk in het bevrijde België één stonde zou gestaakt worden, te midden van de stilte der gerechtshoven, klassen, werkhuzen, fabrieken, velden, kantoren en winkels, iedereen stil en roerloos zou blijven, zoals in de mis, bij de consecratie van de hostie en van de kelk, en dat dan al de klokken van grens tot grens, van Visé tot De Panne, van Antwerpen tot Virton, zoals ten tijde van de Klokke Roeland van Gent en van de Luikse banklok Le Ban Henri, het alarm zouden luiden.

Met forse, zware en gemeten klepelslagen, zouden van stad tot stad, van dorp tot dorp, de klokken der kerken en belforten en zelfs die der scholen en fabrieken beieren en allen, klein en groot, aan Duitslands meined en België's fier antwoord aan de schande van de ene en de eer van de andere deelachtig maken. Bij het regelmatig verstoren der dagelijkse doening, die al te licht vergetelheid omtrent vroeger bedreven misdaden verwekt, zou die plechtige klokkenklank in onze ziel en in de ziel van onze kinderen, bij het terug voor de geest roepen van heldhaftigheid, rouw en puinen van voorheen, nieuwe gevoelens doen opwellen, die ons zouden aansporen om met nauwere, inniger eendracht en ruimere offervaardigheid aan de stem van het land gehoor te geven, bijaldien het voor België's verdediging nieuwe offers van elk van ons zou vergen.

En de weergalm van dit klokkengelui, naar ik meen, zou aan gene zijde van de zeekust en de grenzen van het land, als een soort universele vermaning aanhoord worden. En meteen zou opnieuw, als een wangeluid, de snode stem van de Duitse rijkskanselier in de Reichstag met de edele woorden van koning Albert tot de vertegenwoordigers der Belgische natie, in onze oren klinken.

Voor andere blikken als de onze, zou, bij die helmende bronzen stemmen, het beeld oprijzen van de helden en de slachtoffers van het recht.

Een tweede verjaring zou insgelijks kunnen gevierd worden de laatste dagen van oktober, waarop onze heldhaftige weerstand aan de IJzer zijn toppunt bereikte.

Toen wij, de 15e oktober, aan de IJzer verzameld stonden, was de Franse linkervleugel nog te La Bassée. Onze infanterie, 48.000 man sterk, bijgestaan door 6000 Franse marinefuseliers, was sedert het begin van de oorlog, zonder verpozen in de weer geweest. Gebukt onder vermoeienis, kommer en ontberingen, scheen zij niet in staat de last van een verdere inspanning te kunnen torsen. Aanvankelijk luidde het verzoek op eigen krachten enkel achtenveertig uur stand te houden tegen de ontzaglijke vloed Duitsers, die uit het noorden en het oosten als het ware naar Calais kwam aangespoeld. Onze jongens hielden het veertien dagen vol ondanks verhakkelde kledij, ontzenuwde ledematen en lege maag, trots granaten en schroot, ondanks regen en modder, en dank zij de ongemene taaiheid van dezen, werd de overmoedige opmars van de vijand in België beslissend gestuit.

Evenals voor de slag aan de Marne, treedt, in het verloop der tijden, de ware verhouding van deze veldslag stilaan met zijn echte draagwijdte naar voren, juist als die praalgebouwen, waarvan men

enkel op afstand zich een begrip van hun afmetingen kan geven. Wat zou er gebeurd zijn, indien, in plaats van stand en nogmaals stand te houden aan de IJzer, ons leger het had opgegeven. Voor de zaak der verbondenen was dit het innemen door de vijand van Duinkerken en Calais, met aangroei van zijn macht door het beschikken over beide belangrijke Franse havens, vlag tegenover de Britse kust, wanneer Groot-Brittannië het ordenen van zijn krachten nog niet had volvoerd. Dit betekende de onderschepping op zijn brandpunt van het vervoer ter zee. Zoiets was daarbij het omtrekken van de gemeenschappelijke slaglinie der bondgenoten. Wat België's zaak zelf betreft, doemde zulks niet alleen ons leger tot een soort zwerversrol, maar beroofde zulks bovendien de wettige overheid van alle vatbaar gezag op het grondgebied van het land, en stelde deze aan snode vernederingen en bittere rechtsbespotting bloot; trouwens de Poolse bluf heeft onlangs nog getoond, hoe ver de Duitsers het op die weg durven wagen.

Het wapensucces, dat na die veldslag van de tweede helft van oktober 1914 nog behaald werd en nog behaald zal worden, zal er geenszins de gewichtigheid en de roem van uitwissen. Wegens zijn eigen schoonheid, wegens zijn strategische en staatkundige gevolgen, zal deze slag in de geschiedenis van het land als een gebeurtenis van allereerste rang worden geboekt, waardig als hij is door het huidig geslacht en door het nakomelingschap herdacht te worden.

De Engelse lening aan Kongo.

Reuter seint uit Londen.

Reuter's Agentschap heeft vernomen, dat de Belgische regering een officiële tegenspraak heeft in het licht gegeven nopens zekere Duitse beweringen en intriges met betrekking tot de lening, die Groot-

Brittannië onlangs aan Belgisch Kongo heeft toegestaan. De Duitse pers zowel als de bladen in bezet België, die van Berlijn uit worden geïnspireerd, hebben verhaaltjes opgedist, dat België, ten einde van Groot-Brittannië ten gunste van Belgisch Kongo een lening los te krijgen, is gedwongen, aan Groot-Brittannië de meest belangrijke stukken van de kolonie met het credit der inkomsten te verpanden. Bij deze berichten ligt de onwaarheid er zo dik op, dat ze aanvankelijk geen aandacht waard werd geacht. Wegens de verspreiding van deze verzinsels voelt de Belgische regering evenwel, dat een officiële tegenspraak noodzakelijk is.

Men wijst er op, dat niet alleen België nooit zulk een schikking als beweerd wordt, heeft aangegaan, maar dat Groot-Brittannië zelfs nooit iets dergelijks geopperd heeft.

De financiën van Belgisch Kongo zijn ten enenmale gescheiden van de Belgische en de lening van 90 miljoen frank, nodig voor de economische ontwikkeling van de kolonie, werd gesloten op de gunstigste voorwaarden, die in geen dele inbreuk maken op de integriteit van de kolonie. Als bewijs voert de Duitse pers de Belgische wet van 1 september 1916 aan, die, de lening goedkeurend, bepaalt, dat de rente en aflossing zullen worden gewaarborgd door het credit van de inkomsten der kolonie. Daarmee zijn alleen de fondsen genoemd, waaruit rente en aflossing zullen worden bestreden. Duitsland meende daarin de voornaamste woorden veranderend, een bijzondere schikking met Groot-Brittannië te ontdekken.

De schikking is getroffen onder de post van de huishoudelijke fiscale wetgeving en door België op zijn eigen soeverein gezag naar voren gebracht.

Er is nooit van een tweede lening sprake geweest en er is geen woord waar van de verklaring van Duitsland, dat Engeland de afstand van Katanga en van de goudmijnen in het noordoosten van Kongo heeft geëist en gekregen in ruil voor een maandelijkse subsidie aan het Amerikaanse steuncomité en voor het brengen van Belgische staatsfondsen op de Engelse markt. Aan zulke transacties is aan weerszijden nooit gedacht en behalve de volkomen belangloze lening aan Kongo, heeft Engeland alleen België de verzekering gegeven van zijn onvoorwaardelijke steun voor de handhaving van de volkomen onaantastbaarheid der Belgische kolonies. Het hele Duitse verhaal is een verzinsel.